

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. januvarija 1895.

Politiški oddelek.

Italijani pod zaščito koalicije.

Zadnjič smo že poročali, kakšen škandal so priredili italijanski poslanci že v prvi seji isterskega deželnega zbora. Ko je začel govoriti vladni zastopnik hrvaški, je večina kričeč ostavila dvorano. Galerija jej je pa po stari navadi pomagala kričati. Seja se je zaradi nesklepčnosti morala zaključiti.

Vsa ta stvar je pa bila že poprej dogovorjena in ni dvomiti, da je o njej vedel tudi deželni glavar. Naparjena pa ni le proti Slovanom, temveč tudi proti vladi. Po seji so pa bile tudi demonstracije po mestu Poreči. Slišali so se zopet klici „Evviva Italia“. Isterski Italijani se čutijo faktično že popolnoma kot italijanske državljane. Vsi ti dogodki pa ne odpro oči vladi na Dunaji. Da celo vladni krogi na vse mogoče načine skušajo dogodke v Istri olepšati in vladni korespondenčni biro, kateri dnevnik preskrbuje s telegrami, vselej klice „Evviva Italia“ spreminja v „Evviva Istria!“, katerih klicev pa nikdo ne sliši, razen dotičnega poročevalca.

Italijanski predrznosti se pa mi nikakor ne čudimo. Sedaj, ko so zmagali v zadevi uličnih napisov in se prepričali, da se jih boji država in parlament, se vse upajo. Vsaj so prepričani, da se jim ničesa ne zgodi.

To je pa le začetek. Kdo ve, kaj še vse pride. Vse delovanje deželnega zbora, bode naperjeno proti Hrvatom. Govori se, da mislijo pazinsko občino razdeliti, da bode mesto zase volilo, da tako dobe večino. Da bode deželni zbor to sklenil, ni nobene dvojbe. Tudi sankcijo utegnejo naposled izsiliti, kakor so izsilili, da so se v Piranu zopet izobesili jedino italijanski napisi.

Jednako predrzni, kakor v Istri so pa Italijani tudi v Trstu. Tukaj se Slovenci niti sej ne udeležujejo, ker nečejo biti izpostavljeni izgredom zbornične večine in galerije. Naznanili so deželnemu glavarju, da ne pridejo v

zbornico, ker je večina principijelno nasprotna vsem slovenskim težnjam.

Pri otvorjenji je deželni glavar naglašal, da bode zbor visoko dvigal zastavo narodnosti. Kaj to pomenja iz ust Pitterijevih, to ve vsak, kdor količkaj pozna Lahe. V deželnem zboru sklepali se bodo zakoni, kateri bodo merili naravnost proti Slovincem. Tudi tukaj Italijani niso mogli, da ne bi bili demonstrovali proti vladi. Na podoben način pač niso mogli, kakor v Poreči, ker se vladni zastopnik ni zagrešil, da bi bil zinil kako slovensko besedo in ker slovenski poslanci niso bili navzoči, zato je pa deželni glavar prevzel nalogo, da demonstruje proti vladi. Omenjal je, da vlada deželnemu zboru ni prijazna, kajti več sklenjenih zakonov se ni potrdilo, drugi se pa še rešili niso, potem je pa nekako pretil vladi z zagotavljenjem, kako bode deželni zbor branil narodnost in avtonomijo. Naposled je skušal celo pravičnost krone nekako uporabiti proti vladi, kar je bil že več kot vrhunec italijanske nesramnosti.

Vlada vedno boža Italijane in za hvaležnost pa ima to, da jo deželni glavar v javni seji grdi. Vse to je pa le posledica onega premehkega postopanja.

Govoreč o dogodkih v isterskem deželnem zboru, celo glavno glasilo dunajskih konservativcev priznava, da bi bilo drugače, da se je v zadevi isterskih napisov pokazalo malo več resnosti. Vprašati se pač moramo, kdo je tisti, ki ni dovolj resnosti pokazal. Mari ne tista vlada, za katero „Vaterland“ ne najde dovolj hvale, mari ne baš člani tiste stranke, katere je glasilo „Vaterland“. To vse je posledica omahljive koalicijske politike, katera se pri nas od neke strani tako zagovarja. Vse drugače krotki bi bili Italijani, ko bi bili vsaj naši slovenski poslanci, ki so v koaliciji, vladi brez vseh ovinkov povedali, da niti jeden dan jo več ne podpirajo, ako bode Italijanom odjenjavala. Vlada bila bi stopila drugače Italijanom na prste, ker bi se bila bala, da se ne razdere koalicija. Italijani v Istri v deželnem zboru bili bi najkrotkejša ovčica, ker bi vedeli, da jih vlada sicer takoj pošlje domu in si pri novih volitvah preskrbi drugačno večino.

Pa kaj se hoče, vsaj se nekateri ljudje sedaj ne morejo spoznati, da je potrebno energičneje postopati. „Vaterland“ sam, ki obžaluje pomanjkanje resnosti, obžaluje, da slovenski poslanci niso prišli v tržaški zbor ter misli, da nimajo dovolj povoda, delati pasivno opozicijo. Gospodje konservativci menda niso zadovoljni, da se je to zgodilo pod koalicijsko vlado, ker to je pač najhujša obsodba koalicijske politike. Kolikokrat je baš „Vaterland“ grajal v prejšnjih letih levičarje, ki so bili prouzročili, da so Čehi ostavili državni zbor in torej parlament ni bil popolen, ravno to se je pa sedaj zgodilo v Trstu pod vlado, ki je pri konservativcih v največji milosti.

Najbrž pa isterski slovenski poslanci tudi ne bodo mogli dolgo več vztrajati v deželnem zboru, ker je že v prvi seji deželni glavar pokazal, da nima dovolj moči ali mu pa manjka dobre volje, da bi varoval poslance proti surovostim galerije. Pa tudi v Poreči niso niti življenja varni. Ko so bili zbrani v neki gostilni, so italijanski pobalini odtrgali vrata od sobe, v kateri so bili. Če vlada ne poskrbi za red, bodo slovenski poslanci prisiljeni ostaviti deželni zbor. Opravijo tako v zboru ničesa, ker večina se nanjo ne bi ozirala. Pač bode po odhodu slovenskih poslancev Italijanom še bolj zrastel greben, in bodo še bolj kazali svoje iredentovsko mišljenje, a za daljše dogodke naj bode odgovorna le vlada sama in pa koalicija, ki s svojim podpiranjem daje Italijanom potuho. Naposled bodo pač odločilni krogi morali na Dunaji spoznati, da politika ni prava, ki na Primorskem odriva Slovane. Kdo ve, če baš zadnji dogodki na Primorskem ne odpro oči odločilnim krogom na Dunaji, da spoznajo, da koalicija ne varuje pravih avstrijskih koristij.

Vlada je, kakor je posneti iz novejših poročil, žela zares dober sad za svoje postopanje. Škandali so se ponavljali v drugi in tretji seji isterskega dež. zbora. Slovenski poslanci menda k tem sejam niti več prišli niso, vsaj govoril ni nobeden. Vladni zastopnik sam se je moral upirati napadom razdivjane laške večine in galerije. V drugi seji je poslanec Silvester Vernier stavil predlog, da se premeni deželnozborski volilni red tako, da se bode smelo govoriti le v italijanščini, v katerem jeziku se bodo morali staviti tudi vsi predlogi in interpelacije. Poslanec Buba je predlagal, da se naj prekliče ukaz zastran dvojezičnih uradnih napisov v Istri. Poslanec Nikolo Venier je stavil predlog, da deželni zbor ugovarja, da se je v Piranu bil razobesil dvojezični napis pri okrajnem sodišči. Italijani niso zadovoljni s tem, da se je ta napis zopet zamenil z italijanskim, temveč se zaganjajo v vlado, ker jej je sploh na misel bilo prišlo v Istri uveljaviti narodno enakopravnost. Poslanec Glezer je pa predlagal, da se naj razveljavijo sezname porotnikov za leto 1894. Vladni zastopnik je odločno ugovarjal vsem tem predlogom. Italijanski poslanci so se mu pa rogali in galerija je pa kar divje tulila. Pri taci razmerah je bilo naravno, da se zborovanje ne bode moglo redno nadaljevati. V vsaki seji bi bila vlada tarča, v katero bi bili leteli razni napadi. Vladni zastopnik je stvar poročal na višje mesto in dobil

je nalog, da zborovanje zaključi, ko bi se podobni dogodki ponavljali.

V tretji seji so se obravnavali vsi gori omenjeni predlogi. Vladni zastopnik je z vso odločnostjo jih pobijal in branil vlado. Porogljivo so se mu pa smejali italijanski poslanci in galerija. Deželni glavar pa ni imel poguma, pa tudi dobre volje ne, da bi bil branil vladnega zastopnika pred grdimi napadi na galeriji zbranih pouličnjakov. S tem je očitno pokazal, da ni vreden zaupanja, katero se mu je skazalo pri imenovanju. Galerija je ploskala in odobraval, ko so italijanski govorniki napadali vlado. Da deželnemu glavarju niti na misel ni prišlo, da bi zaradi nedostojnih napadov koga poklical k redu, je naravno. Vsi predlogi so se skoro jednoglasno vsprejeli v veliko veselje večine in galerije. To veselje pa ni bilo dolgo. Vladni zastopnik je vstal in mirno naznanil, da zaključuje na najvišji nalog zasedanje. To je pa vse poparilo. Pričakovali niso, da se bode upalo kaj takega, ko imajo na Dunaji pri koaliciji take zagovornike.

Zvečer so italijanski poslanci imeli posvetovanje, kaj storiti pri premenjenem položaju. Jeli so se bati, da vlada zbor razpusti, ker je prestopil vse meje dostojnosti. Pri novih volitvah se pa ne ve, kako bi bilo. Ta strah, ki ga je samo zaključenje zbora napravilo, je pač najboljši dokaz, da bi ne bilo težavno v Istri narediti reda, le dobre volje je treba. Pred vsem se pa morajo razmere v Trstu premeniti. Za namestnika mora priti mož, ki bode odločen, nepristransk in pravičen. Da bi se pa to godilo, mi ne verjamemo, ker se vlada boji za koalicijo, ako bi se začelo ozirati na Slovane. Mi niti ne verujemo, da bi se zbor zares razpustil. Skoro bi rekli, da se bode vlada rajši popolnoma udala Italijanom, posebno, ker se nima bati, da bi jej potem delali slovenski poslanci, ki so v koaliciji, kake neprijetnosti. Da bi grof Hohenwart šel v opozicijo, o tem še misliti ni, pač bi pa utegnili to storiti nekateri nemški liberalci in Italijani, ako bi videli, da jim ne gre po volji.

Zvečer so v Poreči Italijani na čast italijanskim poslancem razsvetljili mesto in priredili jim lepe ovacije, zlasti deželnemu glavarju. Že popoldne je godba igrala pred deželno hišo, ko so se poslanci posvetovali. Po ulici so pa klici „Eviva Italia“ pričali o pristnem avstrijskem domoljubju tistih, ki so bili našli zavetje pod zaščito strank reda, zbranih v koaliciji.

Politični pregled.

Koroški deželni zbor. — Povedali smo že, da je koroškemu deželnemu zboru predložil deželni odbor načrt novega deželnozborskega volilnega reda, v katerem priporoča, da se vpeljejo neposredne volitve v kmetskih občinah in pa razširi volilno pravico na vse tiste, ki imajo hiše. Predlog je dober, samo, da ima neko določbo, ki mu jemlje vso veljavo. Po tem predlogu bi se volilo na sedeži okrajnih sodišč. Volilci bi morali po več ur daleč hoditi volit. Namen je očitno. Od daljnih krajev bi prišel malo kdo volit, blizu mest so se pa ljudje že bolj navzeli liberalnega in v slovenskih